

СТ А Н О В И Щ Е

От: доц. д-р Теодора Василева Йовчева, ВСУ „Черноризец Храбър”,

научна специалност „Теория на държавата и правото. Политически и правни учения”

Относно: дисертационния труд на Майлинда Велчани Махмутай на тема „Философска и теоретична същност на принципа за равенство и недискриминация”, представен за присъждане на образователната и научна степен „доктор” по професионално направление 3.6. Право, научна специалност „Теория на държавата и правото. Политически и правни учения”.

Основание за представяне на становището е участието ми в състава на научното жури по защита на дисертационния труд съгласно Заповед № 1333/ 30.04.2025 г. на Заместник – ректора по НИД на УНСС.

1. Информация за дисертанта

Дисертантът е обучаван по докторска програма „Теория на държавата и правото. Политически и правни учения” към катедра „Публичноправни науки”, Юридически факултет на УНСС по научна специалност „Теория на държавата и правото. Политически и правни учения” съгласно Заповед на Ректора на УНСС № 1273/ 08.05.2024 г. Обучението е осъществено в *свободна* форма.

Майлинда Велчани Махмутай е придобила юридическото си образование в Университета в Тирана, Република Албания. Тя има опит като лектор и изследовател към университета „Александър Моисиу” в Дуръс, Република Албания, където изнася лекции по конституционно и трудово право, икономическа и политическа глобализация, методи на научното изследване и др. През 2024 г. Майлинда Махмутай провежда обучения на тема „Социална хармония и разрешаване на конфликти” и „Изграждане на политически системи”. Тя участва в организационните комитети на редица международни научни конференции, включително като член на редакционен съвет и в поредица научноизследователски проекти по проблемите на младежкото предприемачество и управлението на конфликти, обществената безопасност, дейностите на местната администрация по финансиране на проекти и др. Дисертантът има практически опит като помощник – адвокат, владее английски и италиански език и развива активна публикационна дейност.

2. Обща характеристика и приноси на дисертационния труд

Дисертационното изследване за философско-теоретичната същност на правния принцип на равенство и недискриминация е с обем от 212 страници на български език. Направени са общо 305 бележки под линия. Структурата включва въведение, три глави и заключение. Всяка глава е структурирана в части (параграфи) с отделни тематично изведени заглавия и подзаглавия. Библиографията включва 133 източника, сред които български и чуждестранни монографични трудове, доклади и статии, нормативни актове, международноправни актове, актове на ЕС и съдебна практика.

Актуалността на темата е очертана във въведението, където авторът приема, че равенството и недискриминацията са всепризнати и легитимиращи понятия. Отбелязан е произходът им от философията на правото, разгръщането им във фундаментална категория на юридическата наука и характерът им на ръководно начало за националните правни системи. Тази им роля е подчертана във връзка със създаването на правните норми, решаването на конфликти в правото, мястото на принципа на равенство и недискриминация в съвременните конституции, във вътрешни, международни актове и актове на Европейския съюз, както и в практиката на конституционните съдилища. Обоснована е потребността от аналитично разгръщане, от открояване на нюанси и обобщения в теоретичните измерения на проблема.

Прецизно са набелязани предмета, целите, задачите и методологията на изследването. Те са предопределени от подхода към понятието за правото и са съотнесени към опорните точки в правно-теоретичния анализ на принципа за равенство и недискриминация, в светлината на основната теза на труда.

В първа глава равенството е разгледано в контекста на философията на правото и на историческите предпоставки. Отбелязани са основанията, които го превръщат в показател за социалната същност на правото. Еволюцията му е онагледена чрез концепциите на Платон, Аристотел и Тома Аквински. Проследени са паралелите между него и други понятия, които пораждаат теоретични и философски дилеми - естественото и позитивното право, субективното и обективното право. Разгледана е неизменната значимост на идеята за равенство, която се издига отвъд променливата гама на дебата. Отчетено е мястото на тази идея сред основите, около които се позиционират държавните и правните структури на Новото време, и където тя съжителства с принципите на справедливостта и правата на личността. Равенството е осмислено като критерий за справедливостта и като политическа концепция. Връзката между формалното равенство пред закона и недискриминацията, разбрана като равно третиране е осветлена в паралел с поколенията права на човека, с принципа на правовата държава, със свободата на индивида и социалната справедливост. Проведено е разграничение между

понятията „равенство” и „сходство”. Фиксирани са центровете на опозицията между равенство и неравенство.

Втората глава на труда е посветена на обзор и констатации относно принципа за равенство и недискриминация в светлината на Общата теория на правото. Те са изяснени в редица съпоставки с целите, ценностите и принципите на правото. Обозначени са връзки и разграничения. Акцентирано е върху липсата на тъждество между правните принципи и правните ценности, които са в определена зависимост и се припокриват частично без да са идентични.

На плоскостта на изброените нюанси е осмислено разграничението между правния принцип на равенство и недискриминация и същите понятия, разглеждани като основно право в аспекта на правното регулиране. Според автора те са ориентирани към личността и се идентифицират като правно защитени възможности (субективни права), конкретизирайки съответната насоченост на правните принципи. Концепцията на дисертанта е, че основните права набелязват благата, които подлежат на правна защита, а принципите ангажират органите на публичната власт да се ръководят от тяхната смислова посока при създаването на правни норми. Въпросните зависимости са разгледани и в контекста на правото на Европейския съюз.

Трета глава се фокусира върху съотношението и отразяването на равенството и недискриминацията в международното право. Изследвани са редица международноправни актове и конституциите на Република България и на Албания. По този начин е доказано присъствието на двете категории сред принципите на правото. Направена е съпоставка между отражението им в държава - член на Европейския съюз и държава – кандидат. Открити са пресечните точки между тях и процесите на глобализация, и сближаване на националните правни системи. Изтъкнато е мястото им сред критериите, заложи в механизмите за наблюдение, създадени от международната общност. Очертан е възгледът, че те въздигат анализирания принцип в изискване за интеграция вместо в избирателно предпочитание на държавите.

Заклучението е ориентирано върху обобщение на научните и научно-приложни резултати от анализа.

Трудът представлява оригинално изследване с приносен характер. В българската и в чуждестранната правна книжнина присъстват разработки, които засягат в различна степен и с разнородни акценти подобна проблематика. Независимо от това, избраният от автора подход допринася за въвеждането на обогатяващи нюанси в концептуалните и практически очертания на проблема. Същият проблем не е разглеждан досега в правната доктрина на Албания. Особеностите на правните системи и на конституциите на две конкретни държави – България и Албания, поставени в контекста на темата, придават отличителност на дисертацията.

Въпросите, застъпени в анализа са с прогресираща обществена значимост и с променлив диапазон в кръга на социалните конфликти. Това определя константната им актуалност и обосновава отнасянето им към Общата теория на правото и философията на правото, където се търсят системни и структурни взаимодействия, терминологични и понятийни връзки и разграничения при познавателното осмисляне на явленията, линиите на общото и неизменното.

Детайлният анализ на отделни понятия, актове, норми и принципи на правото, и преди всичко, тематичният контекст, в който ги разглежда автора позволяват подкрепа на посочените приноси. Наред с тях могат да бъдат открити и други достойнства на труда.

Дисертантът обосновава смисловата есенция и ръководната значимост на принципа за равенство и недискриминация по отличителен начин – чрез опорни категории, които поставя в съзвучие със съставките и формите на проявление на правната действителност.

В теорията се наблюдава дискусия относно същността на понятията „основни права” и „субективни права”. Част от нея се свежда до определяне на точните аспекти на съотношението им, близостта или разграничението им. Възгледът на автора към съотношението между тематичния принцип, основните права и субективните права допринася за обогатяване на гледните точки при тяхното осмисляне. Наред с това, въпросът за равенството и недискриминацията са разгледани като пресечна линия, от която се разгръщат сближаващите паралели между вътрешното, международното и наднационално право. Това очертава центровете, от които се извлича универсалната им значимост. Посочена е концептуалната обусловеност между принципа на равенство и недискриминация и правосъздаването – връзка, на която в теорията се отделя малко внимание. Фиксирани са и дефицити в легалните определения, с които се изясняват водещите понятия на труда. Авторът представя удачна позиция към тяхното преодоляване и открива насоките за допълнителни анализи.

Изложението, палитрата на използваните източници и коректното цитиране демонстрират познаване и зачитане на съществуващите достижения на науката.

3. Оценка на публикациите по дисертацията

Представени са осем публикации по темата на дисертацията, на английски език, две от които в съавторство. Те представляват статии и доклади в специализирани издания с научно рецензиране. Всяка от тях е посветена на въпроси, кореспондиращи с темата труда за нейното място в палитрата от международноправни, европейски актове и актове от правото на Европейския съюз (в сп. *Interdisciplinary Journal of Research and Development*, 2024); относно променливото разбиране за равенството в различни исторически моменти, с различни социални, икономически и политически тенденции; на фона на обичайното право

(в сп. International Journal of Legal Social Order, 2025) и на съвременния дебат по проблема, анализиран в паралел с възгледите на Джон Ролс и Роналд Дуоркин (в сп. European Journal of Social Law, 2025), и др.

Авторефератът обобщава пълноценно научната новост, предмета, задачите и методологията на труда, отбелязвайки най-съществените му структурни и съдържателни елементи. Той включва списък на публикациите по темата на дисертацията и наред с тях, отговаря на установените изисквания.

4. Препоръки

Към автора може да бъде отправена препоръката да издаде труда си на български език, а в бъдещи разработки да подсили търсенията си към разкриване на отрицателни явления, които се пораждат при интерпретацията на принципа в теорията и практиката, и да направи предложения за преодоляването им.

5. Заключение

Дисертационният труд на тема „Философска и теоретична същност на принципа за равенство и недискриминация” с автор Майлинда Велчани Махмутай представлява оригинално научно изследване. То има приносен характер и отговаря на изискванията на ЗРАСРБ и на Правилника за прилагане на ЗАРСРБ, и следва да получи положителна оценка.

Въз основа на цялостните ми констатации за достойнствата на труда, предлагам на научното жури да вземе решение за присъждане на Майлинда Велчани Махмутай, на образователната и научна степен „доктор” по професионално направление 3.6 Право, научна специалност „Теория на държавата и правото. Политически и правни учения.”

27.04.2025 г.

гр. Варна

Подпис:.....

Доц. д-р Теодора Йовчева

OPINION

From: Assoc. Prof. Dr. Teodora Yovcheva, Varna Free University "Chernorizets Hrabar",
scientific specialty "Theory of State and Law. Political and Legal Doctrines"

Subject: the dissertation work of Majlinda Velchani Mahmutaj on the topic "Philosophical and theoretical essence of the principle of equality and non-discrimination" presented for the award of the educational and scientific degree "doctor" in professional field 3.6 Law, scientific specialty "Theory of State and Law. Political and Legal Doctrines"

The reason for submitting the opinion is my participation in the Scientific Committee for the defence of the dissertation according to Order No: 1333/ 30.04.2025 of the Vice- Rector for Research of the UNWE

1. Information about the candidate

The candidate is trained in the PhD program "Theory of State and Law. Political and Legal Doctrines" at the Department of "Public Law Sciences", Faculty of Law of the UNWE in the scientific specialty "Theory of State and Law. Political and Legal Doctrines" according to the Order of the Rector of the UNWE No 1273/ 08.05. 2024. The training is carried out in a free form.

Majlinda Velcani Mahmutaj obtained her law degree from the University of Tirana, Republic of Albania. She has experience as a lecturer and researcher at the University of "Alexander Moisiu" in Durrës, Republic of Albania, where she lectures on constitutional and labor law, economic and political globalization, scientific research methods, etc.. In 2024, Majlinda Mahmutaj conducts trainings on the topics of "Social Harmony and Conflict Resolution" and "Building Political Systems". She participates in the organizing committees of a number of international scientific conferences, including as a member of the editorial board, and in a series of research projects on the problems of youth entrepreneurship and conflict management, public safety, local administration activities in project financing, etc. The candidate has practical experience as an assistant lawyer, is fluent in English and Italian, and is actively involved in publishing.

2. General characteristics and evaluation of the scientific and scientific-applied contributions of the dissertation

The dissertation research on the philosophical and theoretical nature of the legal principle of equality and non-discrimination is 212 pages long. A total of 312 footnotes are made. The structure includes an introduction, three chapters and a conclusion. Each chapter is structured in parts (paragraphs) with separate thematic headings and subheadings. The bibliography includes 133 sources, including Bulgarian and foreign monographic works, reports and articles, regulatory acts, international legal acts, EU acts and case law.

The relevance of the topic is outlined in the introduction, where the author assumes that equality and non-discrimination are universally recognized and legitimizing concepts. Their origin from the philosophy of law, their development into a fundamental category of legal science, and their character as a guiding principle for national legal systems are noted. This role is emphasized in connection with the creation of legal norms, the resolution of conflicts in law, the place of the principle of equality and non-discrimination in modern constitutions, in domestic, international and European Union acts, as well as in the practice of constitutional courts. The need for analytical development, for highlighting nuances and generalizations in the theoretical dimensions of the problem, is justified.

The subject, goals, objectives, and methodology of the study are precisely outlined. They are predetermined by the approach to the concept of law and are correlated with the supporting points in the legal-theoretical analysis of the principle of equality and non-discrimination, in light of the main thesis of the work.

In the first chapter, equality is examined in the context of the philosophy of law and of historical premises. The reasons that make it an indicator of the social nature of law are noted. Its evolution is illustrated through the concepts of Plato, Aristotle, and Thomas Aquinas. The parallels between it and other concepts that give rise to theoretical and philosophical dilemmas are traced - natural and positive law, subjective and objective law. The unchanging significance of the idea of equality, which rises beyond the changing range of the debate, is examined. The place of this idea among the foundations around which the state and legal structures of the Modern Age are positioned is taken into account, and where it coexists with the principles of justice and individual rights. Equality is understood as a criterion for justice and as a political concept. The relationship between formal equality before the law and non-discrimination, understood as equal treatment, is illuminated in

parallel with the generations of human rights, with the principle of the rule of law, with individual freedom and social justice. A distinction is made between the concepts of “equality” and “similarity”. The centers of opposition between equality and inequality are fixed.

The second chapter of the work is dedicated to an overview and findings regarding the principle of equality and non-discrimination in the light of the General Theory of Law. They are clarified in a number of comparisons with the goals, values, and principles of law. Connections and distinctions are indicated. The emphasis is on the lack of identity between legal principles and legal values, which are in a certain dependence and partially overlap without being identical.

On the basis of the listed nuances, the distinction between the legal principle of equality and non-discrimination and the same concepts considered as a fundamental right in the aspect of legal regulation is made meaningful. According to the author, they are oriented towards the individual and are identified as legally protected attributes (subjective rights), specifying the corresponding focus of legal principles. The thesis writer's concept is that fundamental rights identify the goods that are subject to legal protection, and the principles commit public authorities to be guided by their meaning when creating legal norms. The dependencies in question are also examined in the context of European Union law.

Chapter three focuses on the relationship and reflection of equality and non-discrimination in international law. A number of international legal acts and the constitutions of the Republic of Bulgaria and Albania have been studied. Thus, the presence of both categories among the principles of law has been proven. A comparison is made between their impact in a European Union member state and a candidate country. The intersections between them and the processes of globalization and convergence of national legal systems have been discovered. Their place among the criteria set out in the monitoring mechanisms established by the international community is highlighted. The view is outlined that they elevate the analyzed principle into a requirement for integration instead of a selective preference of states.

The conclusion is oriented towards a summary of the scientific and applied scientific results of the analysis.

The work is an original study with a contributing character. In the Bulgarian and foreign legal literature there are works that concern similar issues to varying degrees and with diverse accents.

Nevertheless, the approach chosen by the author contributes to the introduction of enriching nuances in the conceptual and practical outlines of the problem. The same problem has not been considered so far in the legal doctrine of Albania. The peculiarities of the legal systems and constitutions of two specific countries – Bulgaria and Albania, placed in the context of the topic, give distinctiveness to the dissertation.

The issues covered in the analysis are of progressive overall significance and variable range of importance in the circle of social conflicts. This determines their constant relevance and justifies their reference to the General Theory of Law and the Philosophy of Law, where systemic and structural interactions, terminological and conceptual connections and distinctions are sought in the cognitive understanding of phenomena, the lines of the general and the immutable.

The detailed analysis of individual concepts, acts, norms and principles of law, and above all, the thematic context in which the author considers them, allow support for the indicated contributions. Along with them, other significant merits of the work can be highlighted.

The author substantiates the semantic essence and guiding significance of the principle of equality and non-discrimination in a distinctive way – through supporting categories, which he places in harmony with the components and forms of manifestation of legal reality.

In the theory, there is a discussion about the essence of the concepts of „fundamental rights” and „subjective rights”. Part of it is reduced to determining the exact aspects of their correlation, proximity or distinction. The author's view on the correlation between the thematic principle, fundamental rights and subjective rights contributes to enriching the points of view in their understanding. In addition, the issue of equality and non-discrimination is considered as an intersection line from which the converging parallels between domestic, international and supranational law unfold. This outlines the centers from which their universal significance is derived. The conceptual conditionality between the principle of equality and non-discrimination and law-making is indicated - a connection to which little attention is paid in the theory. Deficits in the legal definitions are also fixed, which clarify the leading concepts of the work. The author presents a suitable position towards overcoming them and discovers the directions for additional analyses.

The exposition, the breadth of the sources used and the correct citation demonstrate knowledge and respect for the existing achievements of science.

3. Evaluation of the publications on the dissertation

Eight publications on the topic of the dissertation are presented, in English, two of which are co-authored. They are articles and reports in specialized publications with scientific review. Each of them is dedicated to issues corresponding to the topic of the work - for its place in the breadth of international, European and European Union law acts (in: *Interdisciplinary Journal of Research and Development*, 2024); on the changing understanding of equality at different historical moments, with different social, economic and political trends; against the background of customary law (in: *International Journal of Legal Social Order*, 2025) and the contemporary debate on the issue, analyzed in parallel with the views of John Rawls and Ronald Dworkin (in: *European Journal of Social Law*, 2025), etc.

The abstract fully summarizes the scientific novelty, subject, objectives and methodology of the work, noting its most essential structural and content elements. It includes a list of publications on the topic of the dissertation and, along with them, meets the established requirements.

4. Recommendations

The author can be recommended to publish his work in Bulgarian, and in future developments to strengthen his search for revealing negative phenomena that arise when interpreting the principle in theory and practice, and to make suggestions for overcoming them.

5. Conclusion

The dissertation on the topic "Philosophical and Theoretical Essence of the Principle of Equality and Non-Discrimination" by author Maylinda Velchani Mahmutaj is an original scientific study. It has a contributing character and meets the requirements of the Act on the Development of Academic Staff in the Republic of Bulgaria and of the Regulations for the implementation of the Act on the Development of Academic Staff and should receive a positive evaluation.

Based on my overall findings about the merits of the work, I propose to the scientific jury to make a decision to award Maylinda Velchani Mahmutaj the educational and scientific degree "doctor" in professional direction 3.6. Law, scientific specialty "**Theory of State and Law. Political and Legal Doctrines**".

27.04.2025

Varna

.....

Assoc. Prof. Dr. Teodora Yovcheva